

чергова особа з персоналу). Всі співробітники мають бути проінструктовані про дії у надзвичайних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Як українські готелі працюють під час війни. URL: <https://forbes.ua/company/na-pochatku-viyni-gotelniy-biznes-ukraini-obvalivsya-na-90-chi-e-nadiya-na-vidnovlennya-14102022-9033> (дата звернення: 02.05.2023).

Пасєка С.Р.

д.е.н., професор

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Повномасштабна війна стала викликом для подальшого існування туристичної галузі України. Перебіг воєнних дій по-різному впливав на туристичну діяльність:

- у перші місяці війни суб'єкти туристичної діяльності долучились до різних способів допомоги внутрішньо переміщених особам і біженцям, надавали послуги з тимчасового розміщення і харчування. Працівники регіональних управлінь туризму і курортів, управлінь туризму органів місцевого самоврядування активно долучались до роботи гуманітарних хабів;

- у наступні місяці проявилась регіональна специфіка туристичної діяльності: у регіонах, де велись бойові дії, з тимчасово окупованими територіями, з високими ризиками замінування і ракетних обстрілів туристична діяльність стала неможливою; в тилкових регіонах попит на окремі туристичні послуги, особливо щодо тимчасового проживання, залишався високим, в першу чергу, за рахунок платоспроможних внутрішніх переселенців;

- почала формуватись політика розвитку туризму воєнного часу: здійснюється моніторинг знищених і пошкоджених об'єктів туристичної інфраструктури; для бізнесу розроблені правила подорожей під час війни з конкретизацією для різних областей [1]; зі створенням Фонду відновлення зруйнованого майна та інфраструктури розроблено вимоги до документів щодо пошкоджених і знищених внаслідок бойових дій об'єктів туристичного призначення; проведено роз'яснення щодо неприпустимості «темного» туризму – організації турів до місць, пов'язаних з трагічними подіями війни.

Невизначеність ситуації зберігає актуальність наукових досліджень щодо особливостей розвитку туристичної галузі України під час повномасштабної війни, щоб розуміти її наслідки та перспективи відновлення.

Завдяки досвіду розвитку туристичної галузі України в умовах невизначеності, суб'єкти туристичної діяльності активно включились у процеси консолідації українського суспільства в перші місяці повномасштабної війни з 2022 року. Це був спалах небаченої соціальної відповідальності бізнесу. Разом з тим, надалі почало з'являтися все більше інформації про необґрунтоване підняття цін на послуги проживання, харчування і т. д., особливо у віддалених від бойових дій західних регіонах України. Показовою є статистика туристичного збору, яку подає ДАРТ за 2022 рік. На жаль, відсутні показники по всіх областях. Однак з рис. 1 добре видно, що туристичний бізнес мав можливість значно збільшити прибутки у відносно безпечних регіонах.

Середнє значення падіння туристичного збору на 24 % у 2022 році не є катастрофічним для галузі. Але січень-лютий 2022 року ще дозволили суб'єктам туристичної діяльності максимізувати прибутки у зимово-різдвяний період.

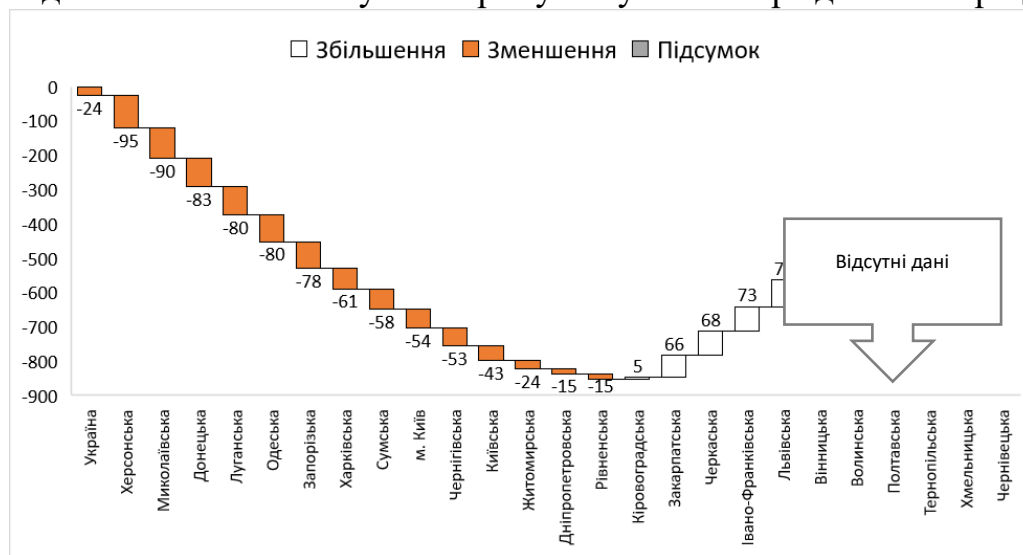

Рис. 1. Зміна обсягів туристичного збору в областях України, % 2022 року до 2021 року

Джерело: [2]

На рис. 2 показано головні зміни в розвитку туристичної галузі України за 2022 рік, які ми розподілили для різних учасників системи відносин.

Повномасштабна війна, попри колосальні загрози і втрати, забезпечила потужну міжнародну підтримку Україні. З'явилися нові можливості для розвитку туристичної галузі в час війни. Вже в перші дні повномасштабної війни WTO (Всесвітня туристична організація, UNWTO) засудила російське вторгнення в Україну і в квітні 2022 року призупинила членство РФ в своїй організації.

Значно розвинулось міжнародне співробітництво за участі профільного органу державної влади в Україні ДАРТ (Державне агентство розвитку туризму). ДАРТ стало безпосереднім учасником співробітництва з міжнародними туристичними організаціями та міжнародним туристичним бізнесом, укладаючи при цьому меморандуми і договори.

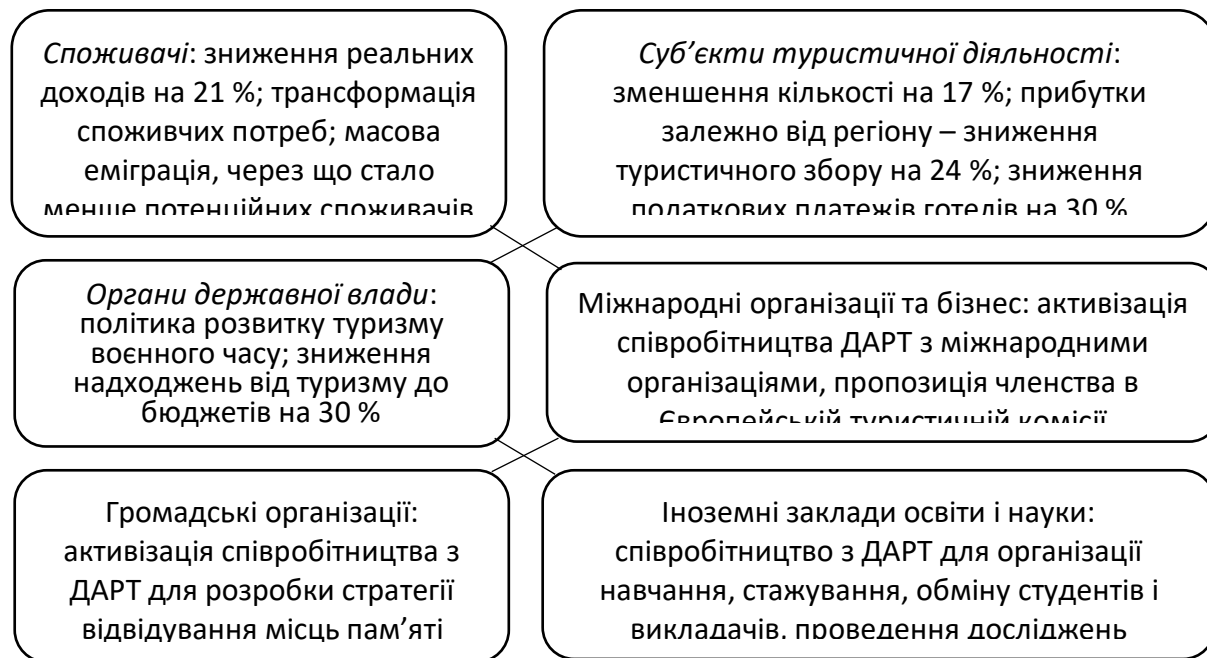

Рис. 2. Вплив повномасштабної війни в Україні на туристичну галузь
Джерело: розроблено автором

Вікно можливостей для України відкрило європейське суспільство. Зокрема ДАРТ надано пропозицію бути постійним членом Європейської туристичної комісії (ЕТС), причому три перші роки безкоштовно. ЕТС є авторитетною міжнародною спеціалізованою організацією, що здійснює діяльність ще з 1948 року та включає 33-х представників національних туристичних організацій і 14 асоційованих членів. Президент ЕТС зазначив, що «організація непохитна у засудженні російського військового вторгнення в Україну. Основним принципом ЕТС є сприяння подорожам як каталізатору миру, розуміння та поваги. Розширення безкоштовного членства в ДАРТ є актом солідарності. Туризм є інструментом миру і ЕТС підтримує Україну, щоб допомогти відновити її туристичну галузь як тільки це дозволить ситуація» [3].

Аналіз сучасної туристичної політики в Україні дозволяє стверджувати, що ДАРТ та інші органи державної і регіональної влади могли більш активно здійснювати підтримку туризму в складних умовах через: розробку стратегії розвитку туризму воєнного часу та повоєнного відновлення з визначенням пріоритетів для різних регіонів та з врахуванням проєктів Плану Відновлення України; комплексний моніторинг руйнувань туристичної інфраструктури з не лише кількісними, але й вартісними розрахунками; підтримку розроблення маршрутів пам'яті та соціально-психологічної адаптації постраждалого цивільного населення і військових, туристичних продуктів інклюзивного туризму, з працевлаштуванням осіб (у тому числі демобілізованих) з обмеженими можливостями; підтримку і моніторинг інфраструктури реабілітації військових, які продовжують служити, для відпочинку перед поверненням на передову

Отже, особливістю розвитку туристичної галузі України воєнного часу є зростаюча присутність міжнародної складової. Разом з тим, державна і регіональна політика підтримки туризму в Україні має бути більш активною, залучати всіх учасників ринку туристичних послуг для того, щоб у майбутньому Україна була спроможна повернутись у міжнародний туризм на лідируючих позиціях.

Список використаних джерел:

1. Подорожі під час війни: яких правил безпеки варто дотримуватись: ДАРТ. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/podorozhi-pid-chas-viyni-yakih-pravil-bezpeki-varto-dotrimuvatis> (дата звернення: 10.05.2023).
2. У 2022 році сума туристичного збору в Україні скоротилася на 24%: ДАРТ. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2022-roci-suma-turistichnogo-zboru-v-ukrayini-skorotilasya-na-24> (дата звернення: 10.05.2023).
3. European Travel Commission extends complimentary membership to Ukraine's Tourism Agency: ETC. URL: <https://etc-corporate.org/news/european-travel-commission-extends-complimentary-membership-to-ukraines-tourism-agency/> (дата звернення: 10.05.2023).

Рутинський М. Й.

к. геогр. н., доц.,

доцент кафедри економіки та підприємництва

Центральноукраїнський національний технічний університет

ЗОВНІШНЯ ТУРИСТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У РЕАЛІЯХ ВОЄННОГО СТАНУ

Від початку повномасштабного вторгнення рф в Україну державні інституції сконцентрувалися на всебічній протидії російській агресії. Однією з площин вторгнення стала інформаційна війна рф – глобальна, щедро профінансована кампанія з дискредитації українців як нації та України як держави-суб'єкта міжнародного права в її міжнародно визнаних державних кордонах. З огляду на це найважливішим дороговказом державної туристичної політики України у 2022-2023 рр. є місія доносити правдиву інформацію про Україну та українців до світової спільноти та глобалізованого бізнесу [1, 2, 4].

Виконавчим органом реалізації державної туристичної політики є Державне агенство розвитку туризму (ДАРТ). За понад рік другого етапу російсько-української війни ДАРТ на чолі з Мар'яною Олесків реалізувало низку заходів міжнародного рівня, що продемонстрували світові зрілість української державної політики у сфері туризму й гостинності.